

Б. Лепкий. Коротко про письменника. «Мишка (Казка для дітей: для малих і великих)». Актуальні морально-етичні питання у творі. Трагічна і комічна ситуації, їхня роль у розкритті головної думки, моралі.

Мета. Познакомити із життєвим шляхом Б. Лепкого. На прикладі твору Б. Лепкого «Мишка» розкрити трагічну і комічну ситуації, їхню роль у втіленні головної думки, притчової моралі і з'ясувати ідейно-тематичне спрямування казки, історію її написання. Розвивати активний словник школярів, уміння грамотно і вмотивовано довести власну думку, робити висновки, проводити аналогії з сучасним життям. Виховувати почуття поваги до людини праці, чуйності, відповідальності, чемності, зневажливе ставлення до підступності, жадності, егоїзму.

Перебіг уроку

О, люди – це дуже цікаві створіння!

Б. Лепкий

I. Організаційний початок уроку.

II. Повідомлення теми та мети уроку; мотивація навчальної діяльності.

III. Робота над темою уроку.

- 1.Тези до біографії Б. Лепкого.

Богдан Лепкий (повне ім'я — *Богдан Теодор Нестор Лепкий*) — український поет, прозаїк, літературознавець, критик, перекладач, історик літератури, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, художник.

Народився 9 листопада 1872 року в селі Кривеньке у сім'ї священика. Учився в Бережанській гімназії й аж у трьох університетах – Віденському, Краківському, Львівському.

Спочатку вчителював у Краківській гімназії, потім став професором української літератури Ягеллонського університету. З 1899 року жив у Кракові, хоча дуже сумував за Україною.

Серед друзів Б. Лепкого були І. Франко, В. Стефаник і багато відомих діячів культури.

У тридцятих роках ХХ століття Лепкий часто приїжджав із Кракова на Івано-Франківщину в село Черче лікуватися в місцевому санаторії. Промовистим фактом було те, що 1933 року сільська громада безкоштовно спорудила для нього будинок, назвавши його «Богданівкою».

У роки Другої світової війни старий, хворий письменник не тільки втратив роботу в університеті, а й зазнав переслідувань. Помер Б. Лепкий 21 липня 1941 року в Кракові.

2. Актуалізація опорних знань.

- Дайте визначення казці як художньому твору. Чим вона відрізняється від інших літературних жанрів?

- Які бувають казки? Наведіть приклади.

- Для чого, на ваш погляд, казки розповідають маленьким дітям, а не дорослим?

- Чому навчають казки?

3. Історія написання твору.

Б. Лепкий ще з дитинства полюбив казки. Була в нього няня Яницька, яка казок знала силу-силенну, а її вихованець захоплено приймав їх у свою душу. Ставши письменником, він написав багато казок для дітей молодого віку. Навіть свою біографію він назвав «Казка мого життя».

Події у творі розгортаються під час Першої світової війни. Всюди холод, голод, непорозуміння. Ця війна застала родину Лепких у Яремчі, під час відпочинку. Готель, де жила сім'я, злетів у повітря.

Письменник бачив спустошені села, голодних людей під час війни, тому й розповідає про це у своєму творі. Він хоче, щоб люди вирощували хліб, а не засівали землю снарядами і злобою.

4. Робота над змістом твору «Мишка».

Кожен із нас має якесь уявлення про навколишній світ – небо, дерева, тварин, комах. Цікаво, а якими бачимося ми, люди, тим же звірятам, наприклад мишкам?

Письменник Б. Лепкий пофантазував на цю тему, спробувавши побачити життя

людей, їхні вчинки очима маленької мишки. І побачив... що саме – дізнаєтесь на сьогоднішньому уроці.

Літературний паспорт твору «Мишка»

Автор. Богдан Лепкий.

Тема: відтворення спостережень мишки за життям людей різного соціального становища (багатих і бідних) під час війни.

Ідея:возвеличення доброти, порядності, співчуття до горя інших, взаєморозуміння, щирість, милосердя; засудження жадності, брехні, пихатості, жорстокості; війни, яка знищує людські чесноти; байдужості до всього, окрім прибутку, грошей.

Основна думка:«Хіба ж папір важніший за життя».

Жанр. Соціально-побутова казка.

5. Чи уважний ти читач.

1. Що раніше лежало в ящику, де ховали господарі гроші?

А) теслярське приладдя; Б) рушниця; В) гранати; Г) дитячі іграшки.

2. Кому належать слова: «одні з голоду гинуть, а другі папір у ящик ховають»?

А) городській мишці; Б) господині; В) сільській мишці; Г) жінці-жебракці.

3. Як господар збирався пустити в рух гроші?

А) купити кілька свинок і двоє-троє телят, підгодувати, продати та знову купити;

Б) купити качок і кілька свинок, підгодувати, продати та знову купити;

В) покласти в банк;

Г) купити курей та двоє-троє телят.

4. Господар був «...товстий, як годований ...»:

А) бугай; Б) кабан; В) ведмідь; Г) кінь.

5. За що господар дорікав жінці після завдалої мишкою шкоди?

А) не закрила щільно ящик з грошима;

Б) не насипала отруєного зерна;

В) не спіймала мишку;

Г) не хотіла мати у хаті kota.

6. Чому мишка раділа з того, що її діти не чують розмову господині з жінкою із міста?

А) щоб діти не почали пищати;

Б) щоб діти не хотіли їсти;

В) щоб діти не навчилися брехати, як люди;

Г) щоб діти не хотіли на вулицю.

6. *Бесіда за питаннями.*

- Якою ви уявляєте мишку? Як про це зазначено у творі?

- В яких умовах жила мишка?

- Кого боялася мишка? Як вона поводити себе, пересуваючись по хаті?

- Чим пояснити скрутне життя сестер мишки з міста?

- Як Б. Лепкий характеризує жінку господаря?

- Як жили люди у воєнний час у місті? (*«Господиня, як крає хліб, то над тарілкою, а крає так тонко, що руку крізь краєнку видно. Як пряче зі стола, то кришки на долоню згортає і дитині до рота несе, щоб з голоду не вмерло... кажуть, війна. Люди людей мордують, не мають часу працювати на хліб...»*)

- Про яке життя господаря розповіла мишка своїм сестрам із міста?

- Як господар ставиться до власного збагачення під час війни? (*«Тиче жінці гроші під ніс і каже: «Що, гарно пахнуть? Х-ха-ха! От бачиш, і війна на щось придасться. Перше ми за рік не заробили стільки, що тепер за місяць. Розбагатіємо!»*)

- Що дізналися миші з міста про життя господині?

- Опишіть прихід жебрачки до господаря, застосовуючи текст твору.

- З яким проханням звернулася бідна жінка до багатіїв?

- Як зреагувала господиня на прохання жебрачки?
- Якими відчуттями пройнялася мишка після почутої розмови багатіїв з бідною жінкою?
- Як мишка вирішила помститися своїм господарям за їх жорстокість?
- Від чого застерігала мишка своїх дітей, щоб вони не почули від людей?
- Як господар сам себе охарактеризував?
- Дослідіть, як автор ставиться до свого героя, описуючи його зовнішність.
- Чим був здивований господар, коли одного разу вирішив узяти гроші з ящика?
- Чому господар звинуватив свою жінку в тому, що мишка завдала шкоди його грошам?
- З чим пов'язано те, що мишка вирішила покинути добре житло у багатого господаря?
- Чому вчить нас ця казка?
- Для чого, на ваш погляд, Б. Лепкий використав жанр казки?
- В чому полягають особливості назви твору?
- Чи можна вважати мишку позитивним героєм твору? Відповідь вмотивуйте.

Характеристика образу мишки

Мишка відмовилася жити в хаті своїх господарів, бо там панували скупість, ненажерливість, безсердечність. Здорові, сильні люди забули про честь, взаєморозуміння, милосердя. А мишка добре розуміє, що від зла ще ніколи й ніде добре не вродило. Вона піклувалася про своїх дітей і боялася, щоб «не навчилися брехати, як люди, тому й покинула хату, краще вже жити надворі».

Мишка всі події пропускала через своє серце, їй шкода голодних городянок, ненагодованого немовляти. Вона вміє розрізняти справжні і несправжні цінності.

Які риси характеру притаманні мишці? (Запис в зошит. Гроно)

Технологія «Незакінчене речення».

- «Була собі мишка. Така, як і другі...»
- «Мишка боялася...»
- «Бігла на поле. Там...»
- «а на мені шкура терпне...»
- «Мишці жаль...»
- «Як мишка тую розмову почула, то так їй соромно зробилося, не за себе, а за...»

- «І в маленькій мишачій голові зродилася...»
- «Але мишка не чекала, що далше буде...»
- Чи симпатизуєте ви мищі?
- Як оцінюєте її бажання «потрощити цей папір, що його кривдою людською чути»?
- Дайте відповідь на запитання мишки: «Хіба ж папір важніший від життя?»

Господар

Коли люди живуть у великих злиднях, господар по-тваринному наживається. Він каже, що й «війна на щось додається». Свої чорні справи він робить вночі, як злодій, коли все село спить. Коли люди навколо голодні, вони з дружиною «добре їдять». Грошей у нього дуже багато: ящик, у якому колись були гранати, уже майже заповнений грішми, а з голодними він і не думає поділитися. Нащо йому стільки грошей? Виникає питання, чому здоровий чоловік не на війні? Мабуть, хитрістю вдалося викрутитися.

Цей чоловік страшніший ще й тому, що не поважає навіть своєї дружини. Ніколи лагідно не заговорить до неї. Він гроші їй не дає, а тиче під ніс. А коли втратив багатство, то звинуватив у цьому жінку й кинувся на неї з кулаками.

Тисячі жінок і дітей у місті слізьми вмиваються, з голоду пухнуть, а господар копить сало й м'ясо і продає таким самим, як він. Він хоче наскладати стільки грошей, як в банку. «Бог знає, коли буде друга війна»,— каже він жінці.

IV. Систематизація та узагальнення.

Обмін враженнями щодо прочитаного. Евристична бесіда.

- -Чому твір має підзаголовок «Казка для дітей: для малих і великих
- -Що у творі є реальним, а що фантастичним?
- -Що в казці здалося вам смішним, а що трагічним?
- - Які проблеми піднімає автор у своєму творі?
- **Проблематика:**
  - війна і мир;
  - життєві потреби і захланність;
  - гріх і покарання за нього;
  - цінності істинні і фальшиві;
  - родина і виховання дітей.
  - -Звернення до епіграфу. Чому, люди — це дуже цікаві створіння, як стверджує Б. Лепкий?

V. Підсумки уроку.

VI. Домашнє завдання.

- На основі твору Б. Лепкого записати «*Моральний кодекс людини*». (Стався до людей так, як хочеш, щоб ставились до тебе.

- Підготувати розповідь про письменника Криворіжжя. Презентацію для повідомлення і транслявання свого екрану. Аналіз одного з текстів твору.